

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Candidatus Abbreuiatus Jurisprudentiae Sacrae, Hoc Est,
Juris Canonici, Secundum Gregorii Papae IX. Libros V.
Decretalium Explanati Summa, Seu Compendium**

Pichler, Vitus

Augustae Vindel., 1733

Titulus XIV. De Dolo & Contumacia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63440](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63440)

fidem, & incipit militare ratio peccati. Ad 2.
dist. ma. Si Jus recentius exprimat correctionem,
 vel impossibile sit, cum antiquiore. *C. ma. se-*
cus. N. ma. nec exprimit correctionem *d. c. sape*
contingit, nec per hoc, quòd exprimat tantum
 malæ fidei possessorem, pugnat cum *can. redime-*
granda; quia utrumque Jus pro fine habet evi-
 tionem peccati, quod continuatur in injusta de-
 tentione rei spoliata: injusta autem detentio de-
 tegitur, & malæ fidei possessio oritur ex probatio-
 ne spoli.

¶ Quæres, an specialis adhuc pœna civilis repe-
 riatur in Jure contra spoliatores lata? R. affir-
 mative; nam de Jure Civili *in l. 7. C. unde vi.* con-
 stitutum est, quòd, si dominus per vim accepit rem
 suam, amittat illius dominium: si non dominus,
 præter restitutionem debeat æstimationem rei ab-
 lata præstare. Et hoc Jus non videtur correctum
 à Jure Canonico, sed potius approbatum in *can.*
2. caus. 16. q. 6. Notant tamen DD. quòd pœna
 hæc amissionis dominii, & præstandæ æstimatio-
 nis, hodie paucis in locis sit usu recepta, sed pœna
 arbitraria à Judice infligatur. Vid. Lauterbach
ad ff. tit. de vi & vi arm. §. 20.

TITULUS XIV.

De Dolo, & Contumacia.

SUMMARIUM.

1. *Quid, & quotuplex sit Dolus.*
2. *Quid, & quotuplex sit Contumacia.*

3. *Do.*

3. Dolus antecedens substantialis actum facit nullum, uti & error talis.
4. 5. Non verò dolus antecedens accidentalis, licet committatur circa contractum bonæ fidei.
6. Facit tamen actum rescindibilem ex parte decepti.
7. Dolus concomitans neque facit rescindibilem.
8. Quomodo probari possit Dolus.
9. Quando quis censeatur esse contumax.
10. Quando ut talis condemnari possit.
11. Quomodo procedendum contra contumaces, Reum vel Actorem.

Q
 uamvis dolus hoc loco non alius à Compilatore consideretur, quàm qui conjunctus est cum contumacia, & in dolo esse censeatur, qui in Judicio comparere vel respondere recusat; solet tamen hic sumi occasio tractandi de dolo in genere, nempe de dolo malo, qui nihil est aliud, quàm *verbum, vel actio, qua quis alterum malitiosè decipit*: dico, malitiosè, h. e. cum intentione prava decipiendi, per quod differt à culpa, ignorantia, errore, & deceptione materialiter tantùm injusta. Dolus malus alius est *verus*, qui vel à Jure habetur pro tali, vel indubitatis indiciis detegitur: alius *presumptus*, qui ex indiciis non manifestis urgentibus tamen, colligitur. per l. 1. & 6. C. de dolo. In Contractibus *dolus presumptus* ferè coincidit cum *culpa lata*, quam committit, qui in re alienâ non facit, quod facere solet quilibet etiam minimè diligens in re sua: non item in delictis. Dolus in contractibus præterea alius est *antecedens*, seu *dans causam contra-*

ctui, qui ita movet ad ineundum contractum, ut deceptus omnino non contraheret, si veritatem sciret: alius *concomitans* seu *incidens*, quo stante nihilominus contraheres, sed alio modo, v. g. pro leviori pretio. Si dolus antecedens versetur circa substantiam actûs, vel rei in contractum ductæ, ut si expressè restringas tuum consensum ad aliquid, quo non subsistente non vis contrahere, vel deciperis in corpore, ut si vitrum emas pro gemma, vel in tali qualitate aut prædicato rei, ad quod communiter solent homines restringere vel alligare consensum, vel ad quod ipsæ leges restringunt, vocatur *substantialis*: si verò dolus versetur circa accidens, ad quod nec tu expressè restringis tuum consensum, aliàs non consensurus, si veritatem scires, nec tacitè ex communi usu hominum aut dispositione legum, appellatur *accidental*.

- 2 Altera pars Rubricæ est de *Contumacia*, dicta à *contemptu*, quæ hoc loco sumitur pro *inobedientia erga Judicem quæ talem*, quæ committitur 1. non veniendo, quando quis in Judicium citatus trina vice, vel semel peremptoriè, non compareret absque justa causa excufante; & ista contumacia, si dixit, se nolle venire, vel si certum est, quòd citatio ad ipsum pervenerit, vocatur *vera*; *ficta* verò vel *præsumpta*, si non constet, an citatio ad ipsum pervenerit, ut si citatus est ad domum, vel per edictum publicè affixum. 2. Non respondendo, vel non debitè respondendo. 3. Recedendo à cœpta lite absque licentia Judicis. 4. Non parendo Judicis mandato, v. g. jubentis præstari juramentum calumniæ, exhibitionem instrumentorum,

torum, restitutionem pignoris &c. Contumacia cadit tam in Actorem quam in Reum, ac præcipua est in non veniendo.

Dico 1. Dolus antecedens substantialis (idem est de errore tali) contractum facit omni Jure nullum; quia tollit consensum circa substantiam actus, vel rei in contractum deductæ; qui tamen non solum Jure Naturali, sed etiam Positivo *l. 15. ff. de Jurisd. & l. 9. C. de J. & F. J.* necessarius est.

Dico 2. Dolus antecedens accidentalis non irritat contractum stricti Juris. 2. neque contractum bonæ fidei probabilius. Pars prior, quam sustinent plerique communiter contra Baldum, sumitur ex *§. 1. Inst. de Except. l. 11. §. 5. ff. de act. empt. l. 5. C. de inutil. stipul.* ubi decepto datur actio vel exceptio ad rescissionem contractus: rescindi autem non potest, quod non valuit vel coaluit. Idem est, si dolus ab alio, & non à contrahente, fuit commissus. *l. 7. pr. ff. h. t.* Pars posterior, quam defendunt Less, Laym, Lug, Nam, Pirhing &c. contra Panorm. Bart. & communem Legistarum, probatur 1. negativè, quia ex Jure Positivo non satis ostenditur nullitas, & recessus à Jure Naturali, quo spectato valent actus dolo accidentali, sicut metu injusto extorti. 2. ex paritate cum contractibus stricti Juris; cum dolus non magis obsit consensui in contractibus bonæ fidei, quam in illis. 3. ex paritate cum Matrimonio, quod valet cum dolo antecedente accidentali initum, licet sit contractus bonæ fidei, sicut de Jure Canonico omnes contractus. Cævall. *q. 226. n. 7.* cum aliis 4. ex *l. 5. C. de rescind. vend.* ibi: *si*

Cic 4

dolô

dolò Adversarii deceptum venditionem prædite fecisse Præses animadvertit, rescindi venditionem jubebit: sed venditio est contractus bonæ fidei. Confirmatur: res aliena vendi potest validè. l. 28. ff. de contrah. empt. sed vendens rem alienam agit dolò. §. ex ratione: quia Jura volunt gravare potiùs, quàm ab obligatione liberare decipientem, decepto autem favere: sed, si dicatur, contractus bonæ fidei dolò Initos valere, magis gravatur decipiens, & magis favetur decepto? cùm iste habeat sibi irrefcindibiliter obligatum decipientem, si contractum sibi fortè utilem esse contingat, ipse verò decipienti obligatus efficaciter non sit: ergo.

§ Objic. I. In l. 7. h. t. dicitur de Minore, qui in hoc ipso, ut venderet (servum) circumscriptus est, nullam esse venditionem. Consonat l. 1. C. de rescind. vend. ibi: *mala fidei emptio irrita est.* 2. in l. 16. ff. de min. & l. 3. ff. pro socio. dicitur nulla esse societas dolo malo coita. 3. Contractus bonæ fidei, cui dolus dat causam, non habet omnia substantialia, quia deceptus non absolutè consentit, sed sub tacita conditione, *nisi dolus interveniat*; cum erret in causa: at in contractu stricti Juris non consideratur error in causa, utpote quæ est extra contractum, quia in hoc contractu nihil attenditur, quàm id, de quo expressè conventum, & ideo datur absolutus consensus. R. Imprimis retorquendo omnia in contractibus stricti Juris, in contractibus metu extortis, cum quibus l. 1. cit. comparat emptionem malæ fidei & dolò factam, ac in Matrimonio. Item oppono leges alias nostræ sententiæ faventes. Nunc ad singula R. ad 1. est *nulla*, vel *irrita* quoad effectum, si de-

deceptus velit actum rescindi. C. in fe. N. vel: non est efficax contra deceptum. C. contra decipientem, N. Sic explicare has leges cogit nos ratio, ne sequatur recessus à Jure Naturali non satis clarè expressus, aut contrarietas cum aliis legibus. Ad 2. vel est eadem responsio; vel dic, sermonem esse de dolo substantiali, ut evitetur antilogia legum. Ad 3. Etiam causa, circa quam errat deceptus, in contractibus bonæ fidei est extra contractum, & sic utrobique est consensus absolutus, ut patet in Matrimonio. Certè nullum Jus vel à longè indicat, dictam conditionem inesse contractibus bonæ fidei; quòd enim in his concedatur extensio ad expressè non conventa, nihil facit ad rem, cum illa extensio etiam interveniente dolo locum habeat. Dein error cum dolo non conjunctus non facit consensum conditionatum, nec metus, in contractibus bonæ fidei: cur ergo dolo faciat?

Dico 3. Dolus antecedens accidentalis facit contractus tam stricti Juris quàm bonæ Fidei (nisi sint ex natura sua irrevocabiles, ut Matrimonium & Professio Religiosa) rescindibiles ex parte decepti (non ex parte decipientis, qui irrevocabiliter obligatur) ut adeò ipsi competat *actio doli*, si contractum jam implevit; quæ actio & exceptio competit quoque hæredibus decepti, non tamen contra hæredes decipientis. Sumitur ex *l. 1. Inst. de Except.* & aliis Legibus pro priori assertione allegatis, item ex *l. 7. ff. de except. præscript.* & *l. 12. ff. de dol. mali & met. except.* Notandum tamen est, quod actio doli, cum famosa sit, seu inferens infamiam, non concedatur, ubi

alia actio specialis locum habet, v.g. actio tutelæ, restitutio in integrum &c. atque ideo *Subsidiaria* vocatur, sicut nec liberis datur contra parentes &c. ob reverentiam his debitam, sed *actio in factum*, qua idem obtinetur. Cæterum actio doli solum conceditur per biennium. *l. fin. C. h. t.* nisi commodum aliquod ex dolo perceptum adhuc extet apud decipientem (vel apud ejus hæredes, contra quos tali casu non actio doli, sed actio in factum procedit) tunc enim extenditur ad 30. annos. *text. & gl. in l. 28. ff. eod.*

7 Dico 4. Dolus concomitans seu indicens nec irritum facit contractum, nec rescindibilem; quia consensum non tollit, nec ulla lex reddit rescindibilem: dat tamen actionem doli decepto ad resarcitionem damni & interesse adversus decipientem, ut restituat, quod ratione contractus plus justò accepit &c. licet læsio fuerit infra dimidium. *l. 13. §. 1. & 4. ff. de act. empt.*

8 Quæres, quomodo probandus sit dolus? R. ordinariè, quia intentio prava decipiendi latet in animo, non aliter nisi per præsumptiones in indiciis indubitatis fundatas, adeoque violentas, si de vero dolo agatur; vel per præsumptiones admodum graves ex indiciis urgentibus, licet non manifestis, desumptas, si de dolo præsumpto sit sermo. Quænam in particulari sint talia indicia, Judicis est arbitrari circumstantias personæ, actus gessi, rei in contractum deductæ, verborum & modi in contrahendo adhibiti, temporis, loci &c. diligenter pensantis.

9 Dico 5. Ut aliquis habeatur pro contumaci in non veniendo, requiruntur duo. I. Citatio
trina

trina, vel una peremptoria à competente Judice facta, & legitimè intimata. *l. 53. ff. de re jud. 2.* Absentia justæ causæ à veniendo excusantis. *d. l. 53. seq.* Tales causæ sunt notoria incompetencia Judicis: prohibitio proprii Magistratûs: absentia Reipublicæ causâ: majoris negotii occupatio: citatio ad superius tribunal præteritâ primâ instantiâ: adversa valetudo: inundatio aquarum: nimia loci distantia: & quidquid accessum ad Judicem reddit vel impossibilem citato, vel valde difficilem. Si unâ horâ tantum seriùs compareret, quàm fuit designatum, pro contumaci non est habendus: quod aliqui etiam extendunt, si uno die integro seriùs veniat, & primùm altero post diem designatum; quod ex æquitate admitto in tantum, ut non *necessariò* talis statim sit condemnandus ut contumax, etsi altera Pars postulet.

Dico 6. Ut aliquis condemnari ut contumax ¹⁰ possit in pœnas à Jure statutas, requiruntur iterum duo. 1. Ut constet de contumacia satis, ut per se clarum est. 2. Ut Pars adversa accuset de contumacia, & condemnationem petat. *l. 68. & seqq. ff. l. 13. §. 2. C. de Judic.* Pœnæ autem sunt 1. refusio expensarum, quas altera Pars facere debuit ob contumaciam compartis; & in has semper condemnandus est contumax, licèt fortè pro ipso ferretur sententia. *c. 2. & 6. h. t. Auth. qui semel C. quomodo & quando*, & si eas solvendo non sit, arbitrariè puniendus. per *l. 1. ff. de pœnis*. 2. Immissio in bona, sed suo modo, ut dicetur: si autem contumax bona non habeat, vel immissio non videatur Judici expedire, illius loco potest decer-

ni

ni sequestratio rei petita, possessionis, fructuum, vel captio pignorum ex rebus absentis, vel prohiberi, ne debitores absentis huic solvant debita, sed apud Judicem deponant, vel contumax capi, incarcerari, arrestari, aut alio modo invitus trahi ad Judicium, vel per mulctam intentatam ad id compelli, vel puniri banno Imperiali, vel, si Judex est Ecclesiasticus, ab hoc per censuras cogi ad comparandum. 3. Processus in causa, ita ut ad Partis presentis instantiam de causa cognosci, ac, si de ea liqueat, pronuntiari possit. 4. Si verè, & non merè præsumptivè, sit contumax, negatur ipsi restitutio in integrum quoad ea, quæ interim eo absente acta sunt, item appellatio, licet intra 10. dies post latam sententiam appareat, item nova citatio; & arbitrariè insuper puniri potest, nisi nempe compãrens purgaverit contumaciam. 5. In quibusdam locis habetur pro confesso, & condemnatus causâ cadit, quod tamen de Jure communi non procedit. 6. Contumaciter non respondens Reus ad articulos Actoris quoad hos habetur pro confesso. *c. 2. de Confessis in 6.*

II Quæres, quomodo ergo procedendum contra contumaces; R. cum distinctione inter Actorem & Reum. Si *Reus* contumaciter adsit, antequam contestatus est litem, Actor, si petit, regulariter mittendus est in possessionem bonorum Rei ex primo Decreto (de quo in *tit. seq.*) nisi nimirum bona in territorio Judicis non habeat Reus, vel nisi magis expedire videatur Judici captio pignorum, sequestratio, incarceratio, vel alia compulsio ad comparandum, ut supra notavimus. Si verò lis jam fuit contestata, tunc altera distinc-

tio

Cito est adhibenda: vel enim jam satis liquet, ex
 qua parte stet melior causa? & tunc ad sententiam
 pro-vel contra Actorem præsentem est proceden-
 dum: vel nondum satis liquet? & tunc in arbitrio
 Actoris est, vel petere immiſſionem in bona Rei,
 aut alio ex dictis mediis uti, vel in ipſo negotio
 principali procedere, teſtes & alias probationes
 adducere, ut ſecundùm merita cauſæ proferatur
 ſententia, cùm abſentiam contumacis ſuppleat
 præſentia Dei, & Judex illius partes, quantum po-
 teſt, ſuſtinere debeat. *c. 4. h. t. l. 13. §. 3. C. de
 Judic. Auth. cit.* Quodſi autem Actor contuma-
 citer abſit, & quidem poſt litem conteſtatam,
 tunc, ſi petit Reus, iterum citandus eſt: ſi verò
 neque tunc compareat, in arbitrio Rei erit, an ve-
 lit petere ſe abſolvi ab inſtantia ſeu obſervatione
 Judicii, vel continuari Proceſſum, h. e. recipi ſuas
 exceptiones, earùmque probationes, teſtes, ac
 ferri ſententiam, qua penitus abſolvatur à petiti-
 one Actoris: ſi tamen Judex, qui partes Actoris
 abſentis, ut poterit, ſuſtinebit, meliorem cauſam
 eſſe Actoris invenerit, pro hoc feret ſententiam,
 ſimul tamen eundem condemnabit in expenſas,
 quod ſemper fieri debet contra contumacem. *text.
 & DD. in c. 3. h. t. c. un. de eo, qui mitt. in poſſ. in 6.
 l. 73. ff. l. 13. cit. §. 4. C. de Jud.* Si verò Actor
 poſt oblatum libellum contumaciter abſens fuerit
 lite nondum conteſtata (quod vix poſſibile eſt) ſe-
 cundùm Jus Canonicum *c. 3. cit. &c.* pari modo
 contra ipſum proceditur: de Jure Civili verò poſt
 novam citationem conceditur ipſi integer annus,
 intra quem, ſi comparuerit, audiri quidem debet,
 ſed reſuſis priùs expenſis Reo, & præſtita idonea

cautione de Judicio fisci : si intra annum non comparuerit, proceditur contra ipsum, sicut contra Actorem, qui post litem contestatam fuit contumax. Sicubi tamen alia est praxis procedendi contra contumaces, attendi debet. *Objic.* Lite non contestata non potest procedi ad sententiam definitivam. *t. t. Ut lite non contest.* ergo Reo (vel Actore) contumaciter absente ante litem contestationem non potest contra ipsum procedi ad sententiam definitivam. *q. N. Conf. & suppositum,* quòd lis in effectu non sit contestata; nam in casu talis contumaciæ lis habetur pro contestata ex officio. Vel dic, casum contumaciæ esse exceptum à communi regula, quòd lite non contestata ad sententiam definitivam procedi nequeat.

TITULUS XV.

*De eo, qui mittitur in possessionem
causâ rei servandâ.*

SUMMARIUM.

1. *Quid sit missio in possessionem ex primo, & secundo decreto.*
2. *Quid requiratur, ut contra Reum decerni possit.*

Missio in possessionem est jussio seu decretum Judicis, quo alicui bona vel eorum possessio attribuitur: est duplex, una in possessionem impropriad, & in detentionem, custo-